

HET ARBORETUM DER RIJKS HOOGERE LAND-, TUIN EN BOSCHBOUWSCHOOL.

II. DE HERKOMST DER WINTERHARDE HOUTGEWASSEN.

(Vervolg.)

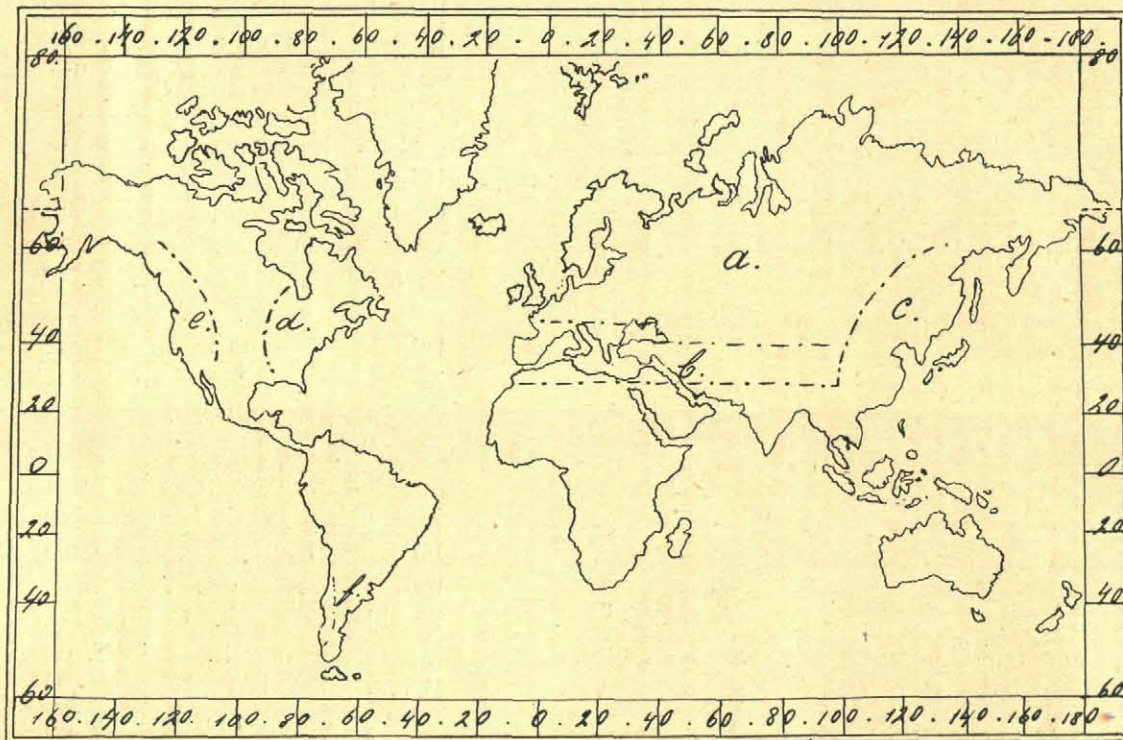

EMAND die iets wereldruims gevoelt bij het zien van een boom of struik, die een stuk natuur uit eene andere streek vertegenwoordigt, kan op een terrein als het arboretum der R. H. L. T. en B. b. School vele indrukken van dien aard ontvangen. Die indruk wordt gemakkelijker en beter, indien, zooals in het Belgische arboretum van Tervueren, de planten geografisch zijn geschikt en bovendien de soorten door een groot aantal exemplaren zijn vertegenwoordigd. Maar daar, evenals in ons klein nationaal arboretum, is het voor het verkrijgen van dien indruk noodig, dat we ons de natuurlijke groeiplaats van de soort die we vóór ons hebben, eenigszins kunnen voorstellen; hoe meer hoe beter. En ook voor de kultuur der planten is het in vele gevallen wenschelijk om te weten waar en hoe de plant in de vrije natuur leeft. Dit opstel kan echter slechts een uiterst oppervlakkig en verkleind beeld geven van de herkomst onzer houtgewassen.

Vier werelddeelen leveren ons houtgewassen die in ons land winterhard zijn voorzoover men dit voor tuin of park verlangen kan: *Europa*, *Azië*, *Afrika* en *Amerika*. Plantengeografisch nemen we liever de volgende 6 gebieden van herkomst aan; 1e Noord- en Midden *Europa* tot ongeveer 45° breedte, met het aangrenzende *Azië* zuidelijk tot ongeveer 40° en oostelijk tot het Chineesch-Mantsjoerisch gebergte en daarboven tot aan de kust. 2e Zuid-*Europa*, de noordstrook van *Afrika*, Klein-*Azië*, Syrië en het aan Z.-Europa grenzende *Azië* tot en met het Himalaya gebergte. 3e Oost-*Azië* (Amoerland, Mantjoerije, W.-China en Japan); 4e de Oostkant van *Noord-Amerika* boven ongeveer 30° breedte; 5e de Westkant van *Noord-Amerika* boven dezelfde breedte; 6e *Zuid-Amerika* beneden ongeveer 35° Z. breedte.

Wij zien uit deze verdeeling dat *Afrika* geen afzonderlijk gebied vormt, maar plantengeografisch met *Europa* en *Azië* samenhangt, en dat dit geheele complex in drie gebieden is verdeeld, onafhankelijk van de scheiding der werelddeelen en van welke O.-*Azië* het scherpst onverscheiden is; de toestanden in vroegere aardperiodes geven ons van een en ander verklaring. En een tweede opmerking, die we kunnen maken is dat, terwijl de oude wereld in een Noorde-lijk en Zuidelijk gebied kan verdeeld worden, dit met *Noord-Amerika* niet het geval is; hier verloopt de vegetatie van Noord naar Zuid geleidelijk tot in de tropen. Oorzaak daarvan is het groote verschil in de oude wereld, het geringe in de nieuwe, der verdeeling van den atmosferischen neerslag over het jaar. In *Noord-Amerika* treedt een andere scheiding op n.l. een vertikale, tusschen Oost- en Westkant, die door een boomarm tusschengebied gevormd wordt.

In *Zuid-Amerika* verloopt het tropische gebied zeer snel in de vegetatie-arme poolstreek; de Zuidhelft van Chili, Patagonië en Vuurland herinneren in vegetatie eenigzins aan Midden-Europa; wij hebben er een paar houtgewassen aan te danken, voornamelijk de mooie *Berberis buxifolia* en de interessante *Araucaria imbricata* (z.g. slangenspar; de veel gekweekte en mishandelde kamerplant van dit geslacht is *Araucaria excelsa*). *Berberis buxifolia* is altijd groen en draagt trossen van botergele bloemetjes. *Araucaria imbricata* is een conifeer

Hoofdstreken van herkomst onzer winterharde houtgewassen.
 a. N. en M. Europa—Azië. b. Z. Europa—Himalaya. c. China—Japan. d. Atlantisch Noord-Amerika.
 e. Pacifisch Noord-Amerika. f. Chili.

met breede dik-leerachtige puntige bladen die jaren lang blijven en ook nog lang aan den stam blijven zitten; de zijtakken zijn dun en weinig vertakt; in de Cordillera's van Chili worden de boomen tot 50 M. hoog en zijn zij door den hevigen wind meestal tot dicht bij den top van zijtakken gereinigd. Boven in den boom ontwikkelen zich de vruchtkegels, zoo groot als een klein kinderhoofd. De Araucariërs trekken geregeld in den vruchttijd (Maart tot Mei) naar hunne Araucaria-bosschen en doen zich daar te goed aan de zaden; wat niet óp kan wordt begraven en in September en volgende maanden genuttigd. De bosschen

zijn „open“; de boomen staan op eenigen afstand, veelal groepsgewijs, en weinig groeit er tusschen, zoodat men dikwijls een verren dóórblik heeft; de hooge zuilvormige stammen maken een majestueuzen indruk. Zoo eigenaardig en geweldig zijn deze boomen, dat men meent tot een vroeger tijdperk der aarde teruggekeerd te zijn; en werkelijk hebben ze daar ook meer thuis behoord dan

Araucaria imbricata als tuinplant.

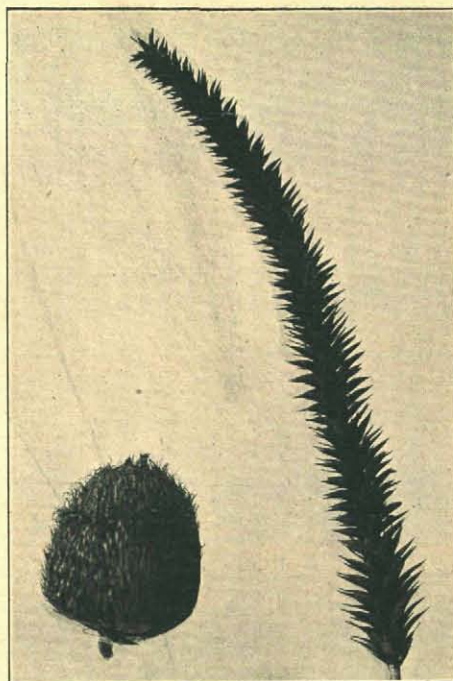
in het tegenwoordige. Langzaam maar zeker verdwijnen ze door natuurlijk oorzaken, door branden uit onvoorzichtigheid en door de moderne zaagmolens; en mèt hen verdwijnt het krijgshaftige ras der Araucariërs, die hunne onafhankelijkheid lang tegen Spanjaarden en Chileenen verdedigd hebben maar tenslotte niet aan rasverbastering kunnen ontkomen.

Araucaria imbricata is als tuinplant bij ons nogal in trek; in buitens vindt men soms prachtige exemplaren, de onderste takken wijd over het gazon slepend. En even vóór den ingang van het Bois de Cambre bij Brussel staat een groep die min of meer een Araucaria-boschje weergeeft. Ook op het arboretum der R. H. L. T. en B. b. School is een exemplaar; op het etiket moest eigenlijk, behalve de naam en het land van afkomst, geschreven staan: wandelaar, gedenk bij het zien van deze plant de trotsche Araucaria-wouden in de Cordil-

lera's van Chili en het even trotsche ras der Araucariërs!

Noord-Amerika heeft op onze Europeesche parken en tuinen een zeer grooten invloed gehad. Toen in de eerste helft der 18e eeuw de Engelschen hunne symmetrisch aangelegde tuinen met gesnoeide heggen enz. vervelend begonnen te vinden, boden de Engelsche bezittingen in N. Amerika eene prachtige gelegenheid om een groote hoeveelheid soorten van boomen en struiken te verkrijgen ten behoeve van de nieuwerwetsche natuurparken. En van Engeland ging die

smaak in de tweede helft der eeuw over naar het vasteland. Typische boomen uit den Oostkant van Noord-Amerika zijn o.a. de Tulpenboom (*Liriodendrum Tulipifera*), *Acer Negundo* (Eschdoren met gevinde bladen), *Quercus rubra* en *palustris* (z.g. Amerikaansche eiken), *Robinia Pseudacacia* (de z.g. Acacia boom), *Tsuga canadensis* (een conifeer). Deze en vele andere boomen groeien door elkaar in de bosschen van de vlakte rondom de Mississippi en in de dalen van het Alleghanigebergte; en tusschen de boomen is de ruimte door jonge exemplaren dier boomen, door struiken en kleinere planten gevuld. Deze bosschen hebben dus in hunne samenstelling iets wat ons, Midden-europeeërs, met onze gelijkvormige beuken-, eiken- en dennenbosschen, in onze tropen vooral opvalt, n.l. eene groote verscheidenheid van boomsoorten (en andere planten) die tot zeer verschillende families behooren; terwijl die gemengdheid van inhoud ook

Araucaria imbricata; tak en vruchtkegel.

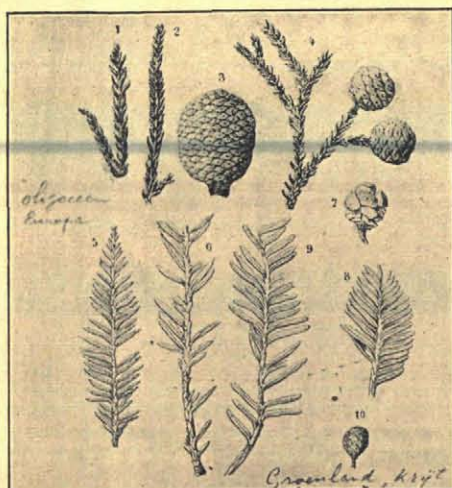

Taxodium distichum als parkboom, met kleine ademwortels.

in andere opzichten aan het bosch een veel grooter bewegelijkheid en levendigheid in lijnen, licht en kleur verleent.

In de zuidelijke Staten vormt de moeras-cypres (*Taxodium distichum*) eigenaardige, sombere wouden. Indien deze boom dicht bij water geplaatst wordt, vormt zij ook in onze parken zijne „ademwortels“, een verschijnsel dat overigens tot de tropen beperkt is.

De bosschen aan den Westkant van Noord-Amerika zijn gekarakteriseerd door het overheerschende aantal Coniferen, waaruit zij bestaan; het is alsof moeder natuur hier een ontwikkelingsveld van Coniferensoorten heeft aangelegd. Een van degenen die men veel in onze parken ziet is de Douglasspar (*Pseudotsuga Douglasii*) die in de gebergten van Oregon en Britsch Columbië geweldige wouden vormt. Maar de meest befaamde is de reuzenboom der

Sequoia-soorten uit de krijtperiode van Groenland en uit het tertiair van Europa.

Sierra Nevada, *Sequoia gigantéa*. De Amerikanen kennen de andere soort, *Sequoia sempervirens* beter, doordat die lager aan de kust van Californië voorkomt; maar ze is bij ons niet winterhard. Beide soorten vormen grootsche natuurtempels van reusachtige zuilen, waarin andere boomsoorten, die toch ook geen kinderen zijn, als onderhout dienst doen. Het geslacht *Sequoia*, dat nog slechts deze beide soorten bevat, behoort, evenals de hierboven genoemde geslachten *Araucaria* en *Taxodium*, meer tot een vroegere periode der aarde dan tot de tegenwoordige; wie de betrekkelijk kleine exemplaren ervan in onze parken ziet, zou niet vermoeden dat deze boomgeslachten eenmaal ook in Europa

geweldige wouden hebben gevormd.

Dr. J. VALKENIER SURINGAR.

(Wordt vervolgd).

EEN ZWEEFVLIEGBLOEM.

(*Veronica chamaedrys*).

De waarde van een goed boek ligt niet zoozeer in dat, wat er in staat, als wel in de opwekkende kracht, die er van uitgaat, in de ongedwongen aansporing tot waarneming, zelfstandig onderzoek en eigen nadenken. Dat is nu in hooge mate het geval met Thijssé's: boek „Omgang met planten”, een werk, waarvan ik heel veel moois zou willen zeggen, als onze Redactie niet de verklaarbare gewoonte had, eventueele complimentjes met stilzwijgen te behandelen. Dat pleit voor hun menschenkennis, maar — helaas — niet voor de menschen. Ik wil daarom alleen maar zeggen, dat de waarde voor een niet gering deel reeds in den titel: *Omgang met planten*, opgesloten ligt. Let wel, niet b.v. aandachtig of zorgvuldig bekijken, of eerbiedig bewonderen; neen, er mee omgaan, op alle tijden van den dag, in alle stadiën van hun leven, zoodat het starre ding, de plant, hoe mooi ook, voor ons veranderd wordt in een reeks van gebeurtenissen, van levensuitingen, die eerst door hun aaneenschakeling hun volle waarde verkrijgen en onze geheele belangstelling opeischen en verdienen. Wij willen immers natuurvrienden worden, en echte vrienden leer je alleen in aanhoudenden dagelijkschen omgang kennen.